

УДК 336.64:334.72.021

Юрчишена Л. В.

*д-р екон. наук, доцент, завідувач кафедри фінансів і банківської справи
ДонНУ імені Василя Стуса*

Бартош А. А.

*магістр з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
ДонНУ імені Василя Стуса*

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННИХ РИЗИКІВ

Вступ. В умовах воєнного стану функціонування бізнесу супроводжується підвищеним рівнем невизначеності, ризиків та обмеженого доступу до ресурсів. Це зумовлює необхідність пошуку ефективних фінансових інструментів, здатних забезпечити стійкість підприємств та їх адаптацію до кризових умов. Особливого значення набувають механізми підтримки ліквідності, збереження платоспроможності та забезпечення безперервності діяльності суб'єктів господарювання.

Мета роботи – оцінити вплив воєнних ризиків на фінансову стійкість підприємств та визначити ключові чинники її забезпечення.

Основна частина. В умовах воєнного стану значущість зазначених аспектів фінансової стійкості суттєво зростає, оскільки підвищуються ризики неплатоспроможності та порушення господарських зв'язків. Підприємства змушені адаптуватися до нових викликів, серед яких порушення логістичних ланцюгів, зниження платоспроможного попиту, обмежений доступ до фінансових ресурсів, зростання витрат та безпекові загрози. У таких умовах особливої актуальності набуває здатність суб'єктів господарювання ефективно управляти своїми фінансовими ресурсами та підтримувати стабільність діяльності. Саме тому фінансова стійкість підприємства розглядається як одна з визначальних характеристик його життєздатності та конкурентоспроможності в сучасному економічному середовищі [1].

Фінансова стійкість підприємства є однією з ключових категорій, що визначає його здатність функціонувати та розвиватися в умовах постійних економічних змін. Вона поєднує в собі аспекти управління фінансовими ресурсами, підтримання платоспроможності та забезпечення фінансової безпеки. Сучасні дослідження підкреслюють, що від рівня фінансової стійкості залежить не лише ефективність діяльності підприємства, а й його здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім ризикам, забезпечувати стабільний розвиток та реалізовувати стратегічні цілі [2].

Аналіз фінансового стану дає змогу виявити сильні та слабкі сторони підприємства, оцінити ризики та потенціал для підвищення ефективності діяльності, а також закласти основу для прийняття стратегічних рішень щодо розвитку та оптимізації фінансових ресурсів.

Фінансова стійкість підприємства визначає здатність функціонувати в умовах економічних змін, поєднуючи управління ресурсами, платоспроможність і фі-

нансову безпеку (рис. 1). У воєнний період зростає роль зовнішнього фінансування: за даними Національного банку України за програмою «5–7–9 %» [3], від початку її дії (лютий 2020 р.) підприємці отримали 134,5 тис. кредитів на суму майже 460 млрд грн. З них у період воєнного стану – 99,7 тис. кредитів на 370,4 млрд грн. До десятки лідерів за кількістю взятих кредитів увійшли чотири регіони, що належать до зон високого воєнного ризику: Дніпропетровська, Одеська, Київська, Харківська області. Найбільші обсяги кредитування залучені підприємствами в аграрному секторі, переробній промисловості, гуртовій та роздрібній торгівлі.

Рисунок 1 – Основні напрями забезпечення ефективності фінансової діяльності підприємства [1]

Отже, державні фінансові інструменти підтримки бізнесу безпосередньо впливають на його стійкість та здатність до відновлення в кризових умовах. Зокрема, доступ до кредитних ресурсів за програмою «5–7–9 %» забезпечує підприємствам можливість підтримувати ліквідність і продовжувати діяльність навіть у зонах підвищеного ризику, що відображається на загальній динаміці кількості діючих суб'єктів господарювання.

Аналіз динаміки кількості підприємств у 2020–2024 рр. засвідчив суттєвий негативний вплив воєнних ризиків на бізнес-середовище. Зокрема, у 2022 р. кількість підприємств в Україні скоротилася з 370,8 тис. до 261,9 тис. (на 29,4 %), тоді як у Вінницькій області – з 10 050 до 8 034 (на 20,1 %). Найбільшого скорочення зазнав сегмент мікропідприємств: в Україні – з 304,7 тис. до 206,2 тис. (–32,3 %), у регіоні – з 7 970 до 6 064 (–23,9 %), що свідчить про їх підвищену вразливість до кризових умов. Водночас у 2023 р. спостерігається часткове відновлення: загальна кількість підприємств в Україні зросла до 307,9 тис. (+17,5 % до 2022 р.), у Вінницькій області – до 9 262 (+15,3 %), що підтверджує адаптацію бізнесу до нових умов. Проте, за даними 2024 року, кількість підприємств в Україні зменшилася до 285,6 тис. (–7,2 % до 2023 р.), але залишається вищою за показники

кризового 2022 р. А у Вінницькій області в 2024 р. кількість підприємств у регіоні склала 9 049 одиниць, що лише на 2,3 % менше за показник 2023 р. Цікавою тенденцією є сегмент великих підприємств. Незважаючи на загальну нестабільність, їх кількість у 2024 р. зросла: в Україні до 560 (+9,4 % до 2023 р.), а у Вінницькій області стабілізувалася на рівні 19, що відповідає довоєнному максимуму 2021 р. Попри коливання, структура підприємництва залишається незмінною: малі та мікропідприємства продовжують формувати понад 90 % загальної кількості суб'єктів господарювання (у Вінницькій області – приблизно 94 %), що визначає їх ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості економіки.

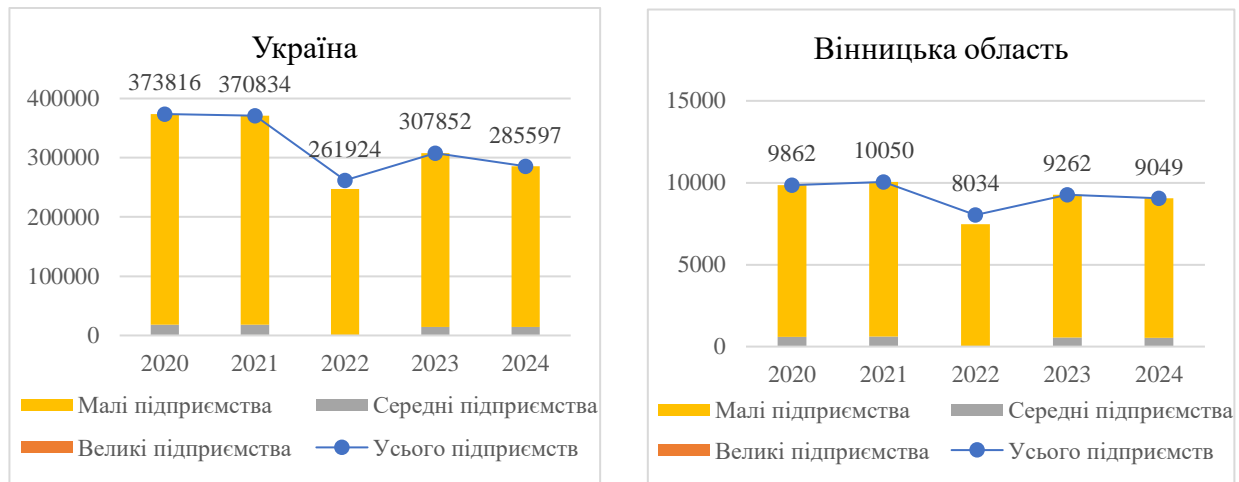

Рисунок 2 – Кількість діючих підприємств за їх розмірами [4]

Висновки. Результати дослідження підтверджують, що фінансова стійкість є ключовою умовою життєздатності підприємств у воєнний період. Після спаду у 2022 р. (–29,4 %) бізнес-середовище перейшло до адаптивної стабілізації. Державна підтримка, зокрема програма «5–7–9 %», сприяла збереженню малого бізнесу (>90 %) та формуванню механізмів фінансової стійкості, що створює основу для економічного відновлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Заїчко І. В. Фінансова стійкість підприємств як інструмент реалізації фінансової безпеки. *Молодий вчений*. 2019. Т. 10, № 74. С. 651–656. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-137>
2. Минів Р. М., Табацкова Г. В., Молінський В. О. Сучасні аспекти управління фінансовою стійкістю підприємств. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. Вип. 14. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17011532>
3. Доступні кредити 5–7–9 %: щотижнева статистика. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/dostupni-kredyty-5-7-9-shchotyzhneva-statystyka>
4. Банк даних. Державна служба статистики України. URL: <https://stat.gov.ua/uk/explorer>